

Anna Kontula vas ym.

Lakialoite laiksi työsopimuslain 2 luvun 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Vasemmiston eduskuntaryhmä ehdottaa tällä aloitteella säädettäväksi työsopimuslaissa vähimmäispalkasta. Aloitteen mukainen vähimmäispalkka on 10 euroa tunnilta.

Aloitteen mukainen vähimmäispalkka on mitoitettu siten, että se vastaa 50 prosenttia edellisen vuoden viimeisen kolmanneksen bruttokeskipalkasta ja vähimmäistuntipalkka tarkistettaisiin kunkin vuoden huhtikuussa valtioneuvoston asetuksella. Laskennallisesti, keskimääräinen veronpidätys huomioiden, näin määritelty vähimmäispalkka olisi noin 60 prosenttia maan nettokeskipalkasta, mikä uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan 4.1 artiklan toimeenpano-ohjeessa määritellään kelvollisen palkan alarajaksi.

Pääministeri Sipilän hallitus on asettunut osapuoleksi työmarkkinapöytäan työntekijöiden kumppaniksi ja tavoittelee työntekijöiden yksikkötyökustannusten alentamista työntekijöiden reaaliansiota leikkaamalla. Tämä olisi tulonsiirto muun muassa naisvaltaisten matalapalkka-alojen työntekijöiltä työnantajille. Hallituksen sisäisen devalvaation politiikka lisää matalapalkkojen osuutta köyhyysrajalla työssäkäyvistä palkansaajista. Köyhyysrajalla tai sen alapuolella työskentelemisen riskiä lisää myös huomattavasti kasvanut maahanmuutto.

Suomessa ei ole ollut lakisääteistä vähimmäispalkkaa, koska palkat on perinteisesti sovittu työ- ja virkaehtosopimuksissa. Suomessa oli vuonna 2008 työ- ja elinkeinoministeriön (2011) selvityksen mukaan lähes 225 000 palkansaajaa, joiden palkoista ei sovittu laisinkaan työ- tai virkaehtosopimuksilla ja joiden vähimmäispalkasta ammattiliitot eivät neuvotelleet. Ennakkotiedot vuoden 2014 tilanteesta viittaavat siihen, että työehtosopimusten ulkopuolella olevien osuus on jonkin verran kasvanut.

Suomeenkin tarvitaan lakisääteinen vähimmäispalkka, jota pienempää korvausta palkansaaja-asemassa olevalle ei voi maksaa ja josta vähimmäistasosta ei voi sopimallakaan poiketa. Lakisääteinen vähimmäispalkka ei horjuta työehtosopimusjärjestelmää, vaan olisi sitä täydentävä ja vahvistava. Vähimmäispalkat määräytyisivät vastakin työehto- tai virkaehtosopimusten mukaan sillä osin kuin niissä on sovittu lakisääteistä palkkaa paremmista palkoista. Esitetty säännös olisi siten työehtosopimusjärjestelmää täydentävä ja vahvistava.

Lakialoite LA 15/2016 vp

PERUSTELUT

IVähimmäispalkanormi

Aloitteen mukaan, jos työsuhteessa ei tule sovellettavaksi työehtosopimuslain nojalla sitova työehtosopimus eikä yleissitova työehtosopimus, työntekijälle on maksettava vähintään 10 euroa tunnilta.

Aloitteen mukainen vähimmäispalkka on mitoitettu siten, että se vastaa 50 prosenttia edellisen vuoden viimeisen kolmanneksen bruttokeskipalkasta¹. Tuntipalkka on laskettu kokoaikatyön keskimääräisen 39 tunnin työviikon perusteella käyttäen kuukausipalkan jakajana Tilastokeskuksen palkkarakennetilastossa sovellettua lukua 170². Tämän mukaan vuoden 2016 vähimmäistuntipalkka olisi 9,94 euroa tunnissa, mikä on tässä aloitteessa pyöristetty 10 euron tuntipalkaksi. Vähimmäiskuukausipalkka olisi tämän mukaan 1 690,55 euroa kuukaudessa, mikä tässä aloitteessa on pyöristetty 1 700 euron kuukausipalkaksi.

Vähimmäispalkan johtaminen vuodelle 2016, euroa kuukaudessa ja tunnissa

kokoaikaisten keskipalkka/kk/3. nelj. 2015	50 % x brutto keskipalkasta	tuntipalkanjakaja	vähimmäistuntipalkka	indeksikortus 3/2014—3/2015	vähimmäispalkka 2016 kuukaudessa	vähimmäispalkka 2016 tunnissa
3 341	1 670,50	170	9,83	1,2	1 690,55	9,94

Tieto keskipalkasta saadaan kutakin vuotta koskevasta Tilastokeskuksen palkkatilastosta.

Aloitteen mukaan harjoittelijoiden ja vastaavien työsuhteessa olevien palkka tulee olla vähintään 80 prosenttia aloitteessa ehdotetusta vähimmäispalkasta. Tässä lakialoitteessa harjoittelijoihin rinnastetaan muun muassa koululaisten ja oppisopimuskoulutuksessa olevien palkat.

Lisäksi aloitteessa ehdotetaan, että vähimmäistuntipalkka tarkistetaan kunkin vuoden huhtikuussa valtioneuvoston asetuksella.

Vähimmäispalkka-aloitteella halutaan myös vauhdittaa sitä, että Suomi ratifioisi uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan 4.1 artiklan säännöksen, jonka mukaan valtio tunnustaa oikeuden sellaiseen palkkaan, joka turvaa tyydyttävän elintason työntekijöille ja heidän perheilleen. Suomi on ratifioinut peruskirjan kuitenkin niin, ettei se ole sitoutunut kohtuullista palkkaa koskevaan 4.1 artiklaan. Suomen lisäksi ko. artiklan ovat jättäneet ratifioimatta vain Armenia, Bosnia, Bulgaria, Kypros, Viro, Georgia, Unkari, Latvia, Moldova, Montenegro, Venäjä, Turkki, Makedonia, Ukraina, Kroatia, Tšekki ja Puola. Seuraava ratifiointikierros on vuonna 2017.

¹ Vuoden 2015 3. neljänneksen keskiansio oli 3 341 euroa kuukaudessa.

² Vähimmäistuntipalkka = (50 % * keskipalkka) jaettuna kuukausipalkan keskimääräisellä jakajalla 170.

Lakialoite LA 15/2016 vp

2 Useimmissa maissa on käytössä lakisääteinen vähimmäispalkka

Eurostatin tilastojen mukaan tammikuussa 2015 EU:n jäsenvaltioiden vähimmäispalkat vaihtelivat 184 eurosta 1 923 euroon kuukaudessa.

Tammikuussa 2015 EU:n 28 jäsenvaltiosta 22:ssa oli käytössä kansallinen vähimmäispalkka.

Vähimmäispalkka ei ollut käytössä Tanskassa, Italiassa, Kyproksella, Itävallassa, Suomessa ja Ruotsissa. Kuukausittaiset vähimmäispalkat vaihtelivat 1. tammikuuta 2015 merkittävästi Bulgarian 184 eurosta Luxemburgin 1 923 euroon. Kansallista vähimmäispalkkaa sovellettiin myös EU:n ehdokasmaissa Albaniassa, Montenegrossa, entisessä Jugoslavian tasavallassa Makedoniassa, Serbiassa ja Turkissa.

Maat jaetaan vähimmäispalkkatason mukaan kolmeen ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat maat, joissa on pienimmät vähimmäispalkat, alle 500 euroa kuukaudessa. Ryhmään kuuluu viisi ehdokasmaata ja kymmenen EU:n jäsenvaltiota (Bulgaria, Romania, Liettua, Tšekki, Unkari, Latvia, Slovakia, Viro, Kroatia ja Puola).

Toiseen ryhmään kuuluu viisi EU:n jäsenvaltiota (Portugali, Kreikka, Malta, Espanja ja Slovenia), joissa vähimmäispalkat ovat keskitasoa ja vaihtelevat 500 eurosta alle 1 000 euroon kuukaudessa.

Kolmas ryhmä koostuu seitsemästä EU:n jäsenvaltiosta (Yhdistynyt kuningaskunta, Ranska, Irlanti, Saksa, Alankomaat, Belgia ja Luxemburg), joissa vähimmäispalkka on vähintään 1 000 euroa kuukaudessa. Tähän ryhmään kuuluu myös Yhdysvallat.

3 Uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan säännös oikeudesta tyydyttävän elintason turvaamiseen palkkaan

Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean valvontakäytännössä sopimusmääräystä tyydyttävän elintason turvaavasta palkasta on tulkittu siten, että palkan on kaikissa tapauksissa oltava kansallisen köyhyysrajan yläpuolella. Lisäehtona on, että palkka ei saa olla liian kaukana keskipalkasta. Komitean omaksuma kynnys on 60 % kansallisesta nettokeskipalkasta (kokoaikatyötä tekevien palkka, verot ja sosiaaliturvamaksut vähennettynä).

Tässä lakialoitteessa käytetty laskentatapa, 50 prosenttia bruttokeskipalkasta, ei muodosta estettä uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan 4.1 artiklan ratifioinnille. Päinvastoin, tässä ehdotettu vähimmäispalkka muodostaisi ko. artiklassa säädetyn kelvollisen palkan alarajan tavalla, joka turvaisi myös työehtosopimusten ulkopuolella toimivien palkansaajien vähimmäispalkan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

työsopimuslain 2 luvun 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 10 § seuraavasti:

2 luku

Työnantajan velvollisuudet

10 §

Vähimmäispalkka työehtosopimuksen puuttuessa

Jos työsuhteessa ei tule sovellettavaksi työehtosopimuslain nojalla sitova työehtosopimus eikä yleissitova työehtosopimus, työntekijälle on maksettava vähintään 10 euroa tunnilta (*vähimmäispalkka*).

Harjoittelijoiden ja vastaavien työsuhteessa olevien palkka on vähintään 80 prosenttia 1 momentin mukaisesta vähimmäispalkasta.

Edellä 1 momentissa säädetty vähimmäistuntipalkka tarkistetaan kunkin vuoden huhtikuussa valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakialoite LA 15/2016 vp

Helsingissä 31.3.2016

Anna Kontula vas
Jari Myllykoski vas
Aino-Kaisa Pekonen vas
Hanna Sarkkinen vas
Katja Hänninen vas
Kari Uotila vas
Markus Mustajärvi vas
Annika Lapintie vas
Matti Semi vas
Silvia Modig vas
Li Andersson vas
Paavo Arhinmäki vas